

DŽELILA BABOVIĆ – MADŽIDA MAŠIĆ
(Sarajevo)

ORIJENTALNI RUKOPISI FRANJEVAČKOG SAMOSTANA PETRIĆEVAC

Sažetak

U ovome radu bit će predstavljena do sada nepoznata zbirka rukopisa na arapskom, turskom i perzijskom jeziku a koja se nalazi u franjevačkom samostanu Petrićevac u Banjoj Luci. Riječ je o deset rukopisa, od kojih su dva primjerka Kur'ana, dok su ostali rukopisi iz različitih oblasti, od kur'anskih i hadiskih znanosti, zakonskih rješenja, različitih komentara djela, do djela iz lijepe književnosti.

Iako se radi o maloj zbirci, rukopisi koji su u njoj pohranjeni, imaju značajnu vrijednost u rasvjetljavanju i proučavanju kulturne baštine Bosne i Hercegovine.

Ključne riječi: kodikologija, rukopisi, katalogizacija, Franjevački samostan Petrićevac, kulturna baština BiH.

UVOD

Franjevački samostan Petrićevac kod Banje Luke, jedan je od mlađih samostana Franjevačke provincije Bosne Srebrene sagrađen krajem 19. stoljeća. Samostan je nekoliko puta pretrpio velika stradanja, prvi put kada je austrougarska vojska zauzela Banju Luku 1878., i kada je zgrada samostana u potpunosti spaljena i izgorjela, do stradanja tokom agresije na Bosnu i Hercegovinu 7. maja 1995. Ipak, samostan je 1997. godine obnovljen i danas aktivno djeluje na teritoriji Bosanske krajine.

Samostan Petrićevac posjeduje manju zbirku orijentalnih rukopisa na arapskom, turskom i perzijskom jeziku. Poznato je da je dva rukopisna primjerka Kur'ana kao i još neke rukopise koji se nalaze u zbirci pri-

bavio fra Boris Ilovača, tajnik mostarskog biskupa fra Alojzija Mišića 1926. godine u Mostaru. Poslije smrti biskupa Mišića 1942. fra Ilovača je spomenute rukopise donio u samostan Petrićevac. Pored toga, neki od rukopisa su u posjed samostana pristigli i putem otkupa. Većina rukopisa dosta je oštećena i nužna je hitna zaštita i restauracija cjelokupne rukopisne zbirke, nakon koje će svakako biti potrebno rukopise pohraniti u za to predviđene uvjete.

Među rukopisima orijentalne zbirke samostana Petrićevac najstariji je prijepis Kur'ana koji datira iz 1459. godine (R 1). Pored njegove starosti, ovaj rukopis odlikuje se i posebnom umjetničkom vrijednošću koja se ogleda u njegovoj izradi, od kvalitetnog papira na kojem je ispisan, do posebno izrađenih ukrasa, pozlate i floralnih motiva u zlatnim unvanima, na početnim stranicama.

U jednom od rukopisnih kodeksa nalazi se prijepis kanun-name sultana Ahmeda I koji je vladao u periodu od 1603. do 1617. godine. Na kraju prijepisa stoji bilješka u kojoj se navodi da je ova kanun-nama prepisana 1018/1608–9. godine, iz čega možemo zaključiti da je ovaj prijepis nastao još za vrijeme sultanova života (R 3 fol. 7b–9a). U nekoliko rukopisa susreću se imena domaćih vlasnika, a u jednom se navodi i ime domaćeg prepisivača (R 4) Muḥammad bin Aḥmada iz Gornjeg Vakufa.

Treba istaći da se u orijentalnoj zbirci samostana Petrićevac nalazi i nekoliko djela šejh Toqādija Muḥammada Amīna (1664–1745). U jednom rukopisnom kodeksu (R 10) zapisane su tri njegove risale, jedna duža i nekoliko kraćih vasijet-nama, te jedna kasida posvećena nakšibendijskoj silsili. Iako je ovaj poznati sufijski učenjak iza sebe ostavio brojna djela na arapskom, turskom i perzijskom jeziku¹, u bosanskohercegovačkim rukopisnim zbirkama njegova djela predstavljaju pravu rijetkost.

Rukopisi iz orijentalne zbirke samostana Petrićevac do sada nisu bili predmetom kataloške obrade niti stručne analize. U ovome radu rukopisi će biti predstavljeni redosljedom prema jezicima na kojima su napisani (arapski, turski, perzijski), a unutar svakog od ovih jezika raspoređeni po tematici, kako je uobičajeno prema kriterijima klasifikacije i katalogizacije rukopisa.

¹ Halil İbrahim Şimşek, *Mehmed Emîn-i Tokâdî: Hayatı ve Risaleleri*, İnsan Yayınları, İstanbul, 2005.

R 1 – AL-MUṢḤAF AL-ŠARĪF

المصحف الشريف

Prepisano 10. redžeba 863/13. maj 1459., prema zabilješci koja stoji na kraju kratke hatma dove, na zadnjem listu rukopisa:

(!) عشر شهر رجب الفرد سنة ثلاث و ستون و ثمانمئة

Povez kožni, prilično oštećen. Fol. 266 (32 x 24), 13 redaka (23 x 19). Papir kvalitetan, glat, tamnožut, debeo, mjestimično oštećen vlagom i crvotočinom, naročito na posljednjim stranicama rukopisa. *Nash*, krupan, vokaliziran. Tinta crna, u naslovima sura, tačkama na kraju ajeta kao i znakovima za stanke prilikom učenja, crvena. Oznaka za sedždu (*sağda*) ispisana plavom tintom. Oznake za *hizb* i *ğuz* napisane izrazito krupnim harfovima, crvenom i zelenom bojom. Ima kustode.

Na prvoj stranici rukopisa sura *al-Fātiha* ispisana u debelom zlatnom okviru ukrašenom sa vrlo lijepo izrađenim floralnim motivima u plavoj boji. Također, unutar samog teksta sure isprepliću se floralni motivi (arabeska) iscertani tankim crvenim i plavim linijama. Zanimljivo je da u ovom prijepisu prepisivač nije, kako je to uobičajeno u prijepisima *Kur'ana*, izdvojio početne ajete sure *al-Baqara* na prve listove, zajedno sa surom *al-Fātiha*.

R 9 – AL-MUṢḤAF AL-ŠARĪF

المصحف الشريف

Bez podataka o prijepisu.

Na zaštitnoj stranici kratka dova.

Na kraju rukopisa hatma dova i dio sure *al-Muzzammil* (fol. 358a–359).

Iznad arapskog teksta prijevod ajeta na turski u cijelom Kur'anu, kao i povremene bilješke na marginama na turskom i arapskom jeziku.

Povez tvrdi, kožni sa preklopnom koricom, ukrašen sitnim floralnim motivima, utisnutim na uglovima i centralnom dijelu korice. Fol. 358 (29 x 20), 13 redaka (20 x 12,5). Papir tamnobijel, mjestimično restauriran. Na nekoliko mjesta u rukopisu naknadno ubačene stranice ispisane rukom drugog prepisivača i izrađene od kvalitetnijeg papira. *Nash*, čitak, vokaliziran. Tinta crna, u naslovima sura i tačkama na kraju ajeta crvena. Ima kustode.

R 6 –AL-MAGĀLIS AL-SANIYYA FĪ
AL-ARBA‘ĪN AL-NAWAWIYYA
المجالس السنّية في الأربعين التّويّة

Djelo predstavlja komentar četrdeset hadisa koje je sakupio Imām al-Nawawī, čuveni islamski učenjak u oblasti hadisa (631/1233–676/1277). Ovaj komentar napisao je Aḥmad b. Hiḡāzī al-Fašnī (u. 978/1570) na arapskom jeziku.² Inače, ovaj izbor četrdeset al-Nawawījevih hadisa u islamskoj tradiciji ubraja se među najpopularnije zbirke hadisa, o čemu svjedoče i brojni prijepisi ovog djela, pohranjeni u rukopisnim zbirkama širom svijeta.

Naslov sadržan u uvodnom dijelu.

Početak (fol. 1b):

الحمد لله الذي وقفنا لاداء أفضل الطّاعات... و بعد فيقول العبد الفقير الى رحمة
ربه المغنى أحمد بن حجازي الفشني... هذه مجالس سنّية في كلام على الأربعين
التّويّة .....

Kraj (fol. 167b):

... و قفوا بالخدوع و الحشوع لديه فإته كريم و (!) انامل الرجاء الى بابه فإنه
رحيم فقولوا سبحان الله العظيم (!). تمّ الكتاب من الكتابة المجالس السنّية في
الأربعين النواوية (!) نحمد الله و كرم اللطيفة في سنة أربعون ثمانين و مائة و
ألف في شهر صفر الخير في يوم الأحد و صلى الله على سيّدنا و نبينا محمد و
اله و صحبه أجمعين.

U kolofonu navedena bilješka da je prijepis djela završen u ponedjeljak, u mjesecu saferu 1184/maj–juni 1770. godine.

Povez kožni, u očuvanom stanju. Fol. 167 (21 x 14), 23 retka (14,5 x 6). Papir požutio, tanji, kvalitetan, očuvan, sa vodenim žigom. *Nash*, čitak. Tinta crna. Pojedini naslovi i riječi istaknuti crvenom. Mjestimično riječi i قوله i broj hadisa podebljani crnom ili crvenom bojom. Ponegdje na marginama bilješke u vidu dodatnih pojašnjenja osnovnog teksta. Ima kustode.

² Wilhelm Ahlwardt, *Verzeichniss der arabischen Handschriften der Königlichen Bibliothek zu Berlin*, Band II, 1503; Carl Brockelmann, *Geschichte der arabischen Litteratur*, Band I, 396,12; Band II, 305; Zejnil Fajić, *Katalog arapskih, turskih, perzijskih i bosanskih rukopisa*, svezak XI, 6773.

R 5 – AL-ṬARĪQA AL-MUḤAMMADIYYA

الطريقة المحمدية

Zbirka vjerskih pouka iz *Kur'ana* i hadisa na arapskom jeziku. Autor djela je Muḥammad b. Pīr 'Alī al-Birgiwī (u. 981/1573).³ Djelo je prvi put štampano u Istanbulu 1261/1845. godine.

Naslov na zaštitnom listu, i na početku djela istaknut crvenom tintom u pozlaćenoj vinjeti (fol. 1b):

هذا كتاب طريقة المحمدية (!)

Početak (fol. 1b):

الحمد لله الذي جعلنا أمة وسطا خيرا للأمم والصلوة والسلام على أفضل من أوتي النبوة والحكم... وبعد فإن العقل والنقل متوافقان والكتاب...⁴

Kraj (fol. 164b):

... و قد بينا ذلك في رسائلنا السيف الصارم و انقاذ الهالكين و ايقاظ النائمين و جلاء القلوب فعليك بها و طالعتها حتى تعلم حقيقة مقالنا و تقول (!) الحمد لله الذي هدانا الله ربنا لا تزغ قلوبنا بعد اذ هديتنا و هب لنا من لدنك رحمة إنك أنت الوهاب.

Prepisao hafiz Aḥmad b. Ismā'īl b. Aḥmad b. Idrīs, u subotu za vrijeme ikindije namaza, u mjesecu zul hidždže 1170/august–septembar 1757. u Istanbulu, u mahali Mufti Ali-efendije (bilješka u kolofonu na fol. 164b).

³ Carl Brockelmann, *Geschichte der arabischen Litteratur*, Band II, 441/15 i Supplement II, 655; Umar Riḍā Kaḥḥāla, *Mu'ḡam al-mu'allifīn – Tarāḡim muṣannifī al-kutubal-'arabiyya*, ḡuz' III, 12484; Kasim Dobrača, *Katalog arapskih, turskih i perzijskih rukopisa*, svezak I, 436/2; Kasim Dobrača, *Katalog arapskih, turskih i perzijskih rukopisa*, svezak II, 1123/2; Zejnil Fajić, *Katalog arapskih, turskih, perzijskih i bosanskih rukopisa*, svezak XI, 6770/3; Haso Popara, *Katalog arapskih, turskih, perzijskih i bosanskih rukopisa*, svezak XIII, 7623–7630; Osman Lavić, *Katalog arapskih, turskih, perzijskih i bosanskih rukopisa*, svezak XIV, 8150; Haso Popara, *Katalog arapskih, turskih, perzijskih i bosanskih rukopisa*, svezak XVI, 8952/2; Osman Lavić, *Katalog arapskih, turskih, perzijskih i bosanskih rukopisa*, svezak XVII, 9767–9770.

⁴ Na prvoj stranici rukopisa tinta je prilično zamrljana te je nemoguće u potpunosti pročitati tekst.

Povez kartonski, na hrbatu pojačan platnom. Fol. 164 (21,5 x 15,5), broj redaka neujednačen.

Papir požutio, dosta oštećen vlagom i djelovanjem crvotočine. *Nash*, teško čitljiv. Tinta crna, naslovi poglavlja istaknuti crvenom. Tekst uokviren crvenim linijama, a na prve dvije stranice rukopisa uokviren debelom zlatnom linijom. Ima kustode.

R 10 – MAĞMŪ‘A

مجموعۃ

Medžmua – zbirka raznovrsnog sadržaja na arapskom i na turskom jeziku koja sadrži nekoliko kasida, kratkih risala (poslanica), te silsilu (neprekinuti lanac šejhova/učitelja) halvetijskog tarikata.

1. *al-Qašīda al-Dimyāṭiyya* (fol.1b–6a).

Poznata poema o Božijim imenima (الأسماء الحسنى) koju je na arapskom jeziku spjevao Muḥammad b. Aḥmad al-Dayrūtī al-Dimyātī (umro 921/1515).⁵ Ova kasida se vrlo često u islamskoj tradiciji uči kao molitva za ispunjenje želja, naročito među pripadnicima nekih derviških redova.

⁵ Muṣṭafā b. ‘Abdullāh, Hāgī Ḥalīfa, Kātib Čalabī, *Kašf az-zunūn ‘an asmā’ al-kutub wa al-funūn*, III, 230; Wilhelm Ahlwardt, *Verzeichniss der arabischen Handschriften der Königlichen Bibliothek zu Berlin*, Band III, 3753,1; *Fihriṣ maḥṭūṭāt maktaba Köprülü – Köprülü Küttüphanesi Yazmalar Kataloğu*. Hazırlayanlar Dr. Ramazan Şeşen, Cevat İzgi, Cemil Akpınar, c. II, 1587-8; ‘Umar Riḍā Kaḥḥāla, *Mu‘ğam al-mu‘allifīn – Tarāğim muṣannifī al-kutub al-‘arabiyya, ġuz’* III, 11719; Kasim Dobrača, *Katalog arapskih, turskih i perzijskih rukopisa*, svezak I, 122–9, 772–4, 773–4, 785–93, 786–95; Fehim Nametak, *Katalog arapskih, turskih, perzijskih i bosanskih rukopisa*, svezak IV, 3083; Haso Popara, *Katalog arapskih, turskih, perzijskih i bosanskih rukopisa*, svezak IX, 5800 – 2; Zejnil Fajić, *Katalog arapskih, turskih, perzijskih i bosanskih rukopisa*, 2003., svezak XI, 6992–3, 6993, 7005–12; Mustafa Jahić, *Katalog arapskih, turskih, perzijskih i bosanskih rukopisa*, svezak XII, 7435–44; Haso Popara, *Katalog arapskih, turskih, perzijskih i bosanskih rukopisa*, svezak XIII, 7565–75, 7792–802; Haso Popara, *Katalog arapskih, turskih, perzijskih i bosanskih rukopisa*, svezak XVI, 9104–7, 9108, 9113–22; Haso Popara, *Katalog arapskih, turskih, perzijskih i bosanskih rukopisa*, svezak XVIII, 10033–41; Salih Trako – Lejla Gazić, *Katalog rukopisa Orijentalnog instituta – Lijepa književnost*, 42–43, 508, 544; Mustafa Jahić, *Katalog arapskih, turskih, perzijskih i bosanskih rukopisa Historijskog arhiva Sarajevo*, svezak I, 600; Haso Popara, *Katalog arapskih, turskih, perzijskih i bosanskih rukopisa Historijskog arhiva Sarajevo*, svezak II, 1106; Osman Lavić, *Katalog arapskih, turskih, perzijskih i bosanskih rukopisa Nacionalne i univerzitetske biblioteke Bosne i Hercegovine*, 776.

Naslov ovdje:

القصيدۃ الدمياطية لشرف الدين الدمياطى الجامعة للأسماء الحسنى المباركة

Početak (fol. 1b):

بدأت بيسم الله و الحمد أولا
على نعم لم تحص فيما تنزلا
و منها ثناء الإله بنفسه على نفسه
إذ ليس يحصيه من تلا ...

Kraj (fol.6a):

...وبارك الهى بكرة وعشية
على المصطفى خير الأنام المفضلا
كذا الأنبياء و الآل و الصّحب كلّهم
و بعد فحمد الله ختما و أولا.

Tekst kaside vokaliziran.

2. Kratak tekst o vrijednostima i koristima učenja i poznavanja spomenute kaside (fol. 6a–7b).

Početak (fol. 6a):

هذه القصيدة مشهورة بالبركة تقرى عند الشدائد و قد جربها غير واحد ...

Kraj (fol. 7b):

... و ما قصدتك إلا واشتقت على و من مواهيك استشفيت عن غرض لديك كلّ
غنى يا كنز كلّ و لى عليك ازكى صلوة الله ما طلعت شمس و ما سار سارى
مدى السبل.

3. *Qaṣīda li al-Imām al-Šāfi‘ī* (fol. 8a–9a).

Autor ove kaside je Muḥammad b. Idrīs b. al-‘Abbās b. ‘Uṭmān b. Šāfi‘ī al-Qurayšī – al-Imām al-Šāfi‘ī⁶. Kasida je spjevana u stihovima u mesnevi formi, u slavu poslanika Muhammeda a.s.

⁶ Ahlwardt navodi da je ovu kasidu spjevao ‘Abdurrahmān b. ‘Abdullāh b. Aḥmad al-Suhaylī Abū Muḥammad (u. 581/1185.), v. Wilhelm Ahlwardt, *Verzeichniss der arabischen Handschriften der Königlichen Bibliothek zu Berlin*, Band III, 3938/1.; Haso Popara, *Katalog arapskih, turskih, perzijskih i bosanskih rukopisa*, svezak XVI, 8970/7.

Naslov kaside sadržan u uvodnom tekstu koji prethodi kasidi (fol. 7b):

هذه القصيدة للإمام الشافعي نور الله تعالى

Početak (fol. 8a):

يَا مَنْ لَهُ كُلُّ الْعَوَالِمِ تَخَضَعُ يَا مَنْ يُحِبُّ الْعَفْوَ عَمَّنْ يَزِجُّ يَا مَنْ بِهِ أَرْجُو النَّجَاةَ
وَأَطْمَعُ ...

Kraj (fol. 9a):

... يَا رَبِّ اغْفِرْ لِعَبْدِي مَا وَفَى بِمَقَالِهِ وَالطُّفْبِهِ وَأَصْلِحْ قَبِيحَ فِعَالِهِ وَالْحَمْدُ لِلْبَارِي عَلَى
أَفْضَالِهِ ثُمَّ الصَّلَاةُ عَلَى النَّبِيِّ وَإِلَيْهِ خَيْرُ الْخَلَائِقِ شَافِعٌ وَمُسْتَفْعٌ.

Tekst kaside je vokaliziran.

4. Dova bez naslova (fol. 9b–10b).

Početak (fol. 9b):

يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ أَنْتَ اللَّهُ بَلَى وَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الَّذِينَ قَالَ لَهُمُ النَّاسُ ...

Kraj (fol. 10b):

... لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ يَا مَغِيثُ اغْنَا ثَلَاثَ مَرَاتٍ يَا غِيَاثَ الْمُسْتَغِيثِينَ وَيَا رَبَّ الْعَالَمِينَ وَصَلَّى
اللَّهُ عَلَى خَيْرِ خَلْقِهِ مُحَمَّدٍ وَآلِهِ أَجْمَعِينَ الطَّيِّبِينَ الطَّاهِرِينَ بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ.

Tekst dove je djelomično vokaliziran.

5. Nekoliko predaja o koristima učenja dova (10a–10b).

Početak (fol. 10a):

رَوَى ابْنُ أَبِي عَرِينَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ الْحَجَّاجَ بْنَ يُوْسُفَ عَضِبَ عَلَيْهِ فَقَالَ لَوْ لَا كَتَابَ عَبْدِ الْمَلِكِ
بْنِ مَرْوَانَ لَفَعَلْتَ بِكَ كَذَا وَ كَذَا ...

Kraj (fol. 10b):

... فَقُلْ حَسْبِيَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَ هُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ.

6. Dova koja se uči u raznim prilikama (fol. 10b–12b).

Bez naslova.

Početak (fol. 10b):

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ رَفَعْتَ أُمُورِي لِبَارِي النِّسَمِ وَمَوْجُودِنَا بَعْدَ سَبْقِ الْقَدَمِ مَمِيتِ
الْخَلَائِقِ بَعْدَ الْحَيَاةِ ...

Kraj (fol. 12b):

... وَلَمْ أَلْتَفِتْ لِمَعَالِي أَلْهَمَمَ فَيَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ وَيَا كَرِيمًا تُحِبُّ السَّخَا وَالْكَرَمَ تَكْرَّمُ
عَلَيَّ وَجُدُّ بِالرِّضَا وَيَسِّرْ خَلَاصِي مِمَّا أَهَمُّ.

7. Jedna kasida koju je na arapskom jeziku spjevao Imām-i A‘zam
Abū Ḥanīfa Nu‘mān b. Ṭābit⁷ (fol. 13a–17b).

Početak (fol. 13a):

أرجو رضاك و أحتمي بحماكا	يا سيد السادات جنتك قاصدا
قلبا مشوقا لا يروم سواكا ...	و الله ياخير الخلائق ان لي

Kraj (fol. 17b):

ما حنَّ مشتاق الى مثواكا	... صلى عليك الله يا علم الهدى
و التّابعين و كلِّ من والاكا.	و على صحابتك الكرام جميعهم

8. *Tuhfa al-ṭullāb li hidāya al-aḥbāb* kratka risala koju je na turskom jeziku napisao Ṭoqādī Muḥammad Amīn (1075/1664/1158-1745).⁸

Riječ je o kratkoj uputi o pravilima ponašanja za sve one koji žele stupiti u nakšibendijski tarikati (fol. 18a–26b).

⁷ Salih Trako, Lejla Gazić, *Katalog rukopisa Orijentalnog instituta – lijepa književnost*, 544; Kasim Dobrača, *Katalog arapskih, turskih i perzijskih rukopisa*, svezak I, 588/5; Haso Popara, *Katalog arapskih, turskih, perzijskih i bosanskih rukopisa*, svezak XVI, 8970/9; Osman Lavić, *Katalog arapskih, turskih, perzijskih i bosanskih rukopisa*, svezak XVII, 9579/9.

⁸ Kritičko izdanje ove risale objavio je Halil Ibrahim Şimşek pod naslovom “Mehmed Emin Tokadı’nin *Tuhfetü’l-Tullâb Li Hidâyeti’l-Ahbâb* Risalesinin Karşılaştırmalı Neşri”, *TASAVVUF: İlmî ve Akademik Araştırma Dergisi*, yıl: 8 [2007], sayı: 18, 263–275.

Ovdje naslov (fol. 18a):

سلطان العارفين وبرهان الواصلين توقاتي محمد أمين افندمرك تاليفارندن برقطعه
رسله شريفه در

Početak (fol. 18a):

الحمد لله رب العالمين والصلوة على سيدنا محمد واله وصحبه أجمعين ... وبعد طالبان
حقه معلوم اوله كه طريقه نقشبنديه قدس الله اسرار اهلها بر طريق جليله در كه ...

Kraj (fol. 26b):

... معمار ازل يابه لى بوشهر وجودى
جان ديده سنك وحدت ايله اولدى شهودى
بهاء الدين نقشبند امير كلال رب تمم بالخير من روحانيه النقشبند قدس سره الامجد
تمت هذه رسالة بعون الله الملك الوهاب.

9. *Na't* – poema spjevana u pohvalu poslanika Muhammeda a.s., od
28 bejtova na turskom jeziku (fol. 27a–28a).

Ovdje naslov (fol. 27a):

مثنوى نعت رسول

Početak (fol. 27a):

ای بهین خامهء محسته اشرفى صديق حميم خوب سير
ينه برتازه نقشند اولسون اولمه بيهوده نقشند كهن ...

Kraj (fol. 28a):

...سندخى اولوب محمد مشرب ايت مرعات شرع وجمله ادب
خامهء صدق همبدوش ايله صدق ايله ايشوپيندى كوش ايله.

10. *Qaşıde-i silsile*, kasida od 78 bejtova koju je spjevao Ṭoqādī
Muḥammad Amīn (u. 1157/1747) na turskom jeziku (fol. 28a–31a).

Naslov (fol. 28a):

بوقصيدهء سلسله

Početak (fol. 28a):

ای ایدن دعویٰ سخندانای   دكله كل امیدای سخندانای

حق تعالیٰ سنی مکرم ایدوب   سکا ویردی امانت و وجدانای

Kraj (fol. 31a):

محض فضکله قیل بزہ روری   همجو صدیق صدق و ایمانای

اوقی اخلاص و فاتحه دائم   قدر و شاکرز جان و دل دانای.

11. *Risāla fī ḥaqq sulūk al-ḥāl ilā ṭarīq al-naqṣībāndī* koju je napisao ʿToqādī Muḥammad Amīn (u. 1157/1747) na arapskom jeziku (fol. 31a–44a).

Naslov na početku.

Početak (fol. 31a):

بسم الله الرحمن الرحيم الحمد لله الذي نور قلوب العارفين بنور معرفته و فضل
احوال السالكين ...

Kraj (fol. 44a):

... و ترضی ان یصلی علیه و صل علی سیدنا محمد و علی آل سید محمد کما
ینبغی الصلوة علیه من الأزل الی الأبد برحمتک و کرمک یا ارحم الراحمین آمین
تمت الرسالة الشریفة بعون الله الملك الامین.

12. *Iršād-i sālikīn* (44a–76a).

Risala koju je napisao ʿToqādī Muḥammad Amīn (u. 1157/1747.) na turskom jeziku. Djelo predstavlja kratku uputu za one koji stasavaju na duhovnom putu.

Bez naslova.

Početak (fol. 44a):

بسم الله الرحمن الرحيم حمد جميل بی وحده و شكر جزيل لا يعده اول خالق
کونین و رازق ثقلین که مخلوقک وجودی آنک جودی بحرندن بر قطره و جمال
پرنورندن ...

Kraj (fol. 76a):

... اللهم اجعلنى محبوبا فى قلوب المؤمنين و بلغنى و يسرلى عمرى الى مائة و
عشرين سنة بجاه سيد المرسلين تم بالخير.

13. Kratka dova na arapskom jeziku i kratki spjev o Božijem Jedinstvu na arapskom i turskom jeziku (fol. 76a–81a)

Početak (fol. 76a):

اللهم إنى اسلمت نفسى اليك ...

Kraj (fol. 81a):

... انسان كامل ايشدر آنلرك سوزلرك دوتان دنياده و اخرته آنلرك يولد اشيدر و
دوتميان ناشدر و السلام تمت بعون الوهاب.

14. Oporuka (vasijet-nama) ʿToqādīja Muḥammada Amīna (u. 1157/1747) na arapskom i turskom jeziku. Poznato je da je ovaj nakšibendijski šejh običavao jednom godišnje pisati oporuke za svoje muride (sljedbenike). Oporuka koja se nalazi u ovoj medžmui ubraja se u jednu od dužih vasijetnama koje je ʿToqādī Muḥammad Amīn ostavio iza sebe (fol. 81b–83b).

Početak (fol. 81b):

بسم الله الرحمن الرحيم الحمد لله وحده و الصلاة على من لا نبي بعده شفيعنا محمد
صلى الله عليه و سلم ... بو حقيير كثير التقصير فى الاصل مدينهء توقاتهء تولد
ايتمش و حالا محميهء استنبولده اللى سنة يه و اريوركه توطن ايتمش اعتقاده ...

Kraj (fol. 83b):

... خير ايله شهادت ايده لرو لا حول و لا قوة الا بالله العلي العظيم و صلى الله
على سيدنا محمد و آله و صحبه و سلم و على جميع الأنبياء و المرسلين و الحمد
لله رب العالمين تمت بعون الله الملك الوهاب.

15. Nekoliko kraćih oporuka ʿToqādīja Muḥammada Amīna iz 1152/1739–40. godine, na turskom jeziku (fol. 83b–85a).

Početak (fol. 83b):

الحمد لله وحده و الصلوة... بو حقير پر تقصيرك مسقط راسى فى الاصل توقات
اولوب اللى ...

Kraj (fol. 85a):

... خير تكلم ايوب خيريله ياد ايوب شهادت ايدلر الحمد لله تعالى اهل ايمانن
و إمام أعظم ابو منظور (!) ماتريدى مذهبندم (!) و لا حول و لا قوة إلا بالله
العلی العظیم و صلى الله على سيدنا محمد و اله و صحبه و على جميع الأنبياء و
المرسلين و الحمد لله رب العالمين.

16. Silsila halvetijskog tarikata (fol. 85b–87b).

Nakon silsile navodi se da je oporuku za pisanje silsile halvetijskog reda ostavila Fāṭima bint Iskandar (fol. 87b).

Bez podataka o prijepisu.

Početak (fol. 85b):

بسم الله الرحمن الرحيم الحمد لوليه و الصلاة و السلام على نبيه محمد صلى الله
عليه و سلم و آله و صحبه أما بعد معلوم اوله كه طبقات مشايخ صوفيه نك سلسله لرى
بى قياسدر و لكن خلائق اور تاسنده مشهور و متعارف اولانه ...

Povez kartonski sa preklopcem. Fol. 87 (19 x 13,5), 13 redaka (15,5 x 9,5). Bez folijacije. Papir žućkast, tanak i kvalitetan. *Nash*, čitak, djelomično vokaliziran. Tinta crna. Pojedine riječi nadvučene crvenom. Ima kustode.

Na zaštitnom listu (fol. 1a) sedam mufreda.

Posebnu vrijednost ovog rukopisnog kodeksa čine djela šejh Toqādīja Muḥammada Amīna (1664–1745) poznatog sufijskog učenjaka i nakšibendije mudžeddide (obnovitelja)⁹. Iako je ovaj autor iza sebe ostavio

⁹ Mudžeddidi nakšibendije je poznat kao pokret koji se u 17. stoljeću na čelu sa Ahmed Farukī Sirhindijem (u. 1034/1624) razvio na Indijskom potkontinentu, kao jedan od ogranaka nakšibendijskog tarikata. Ovaj se ogranak kasnije proširio na mnoge teritorije, a njegov razvoj u Anadoliji tekao je u dva pravca: jedan je predvodio Muhammed Murād-ı Buhâri, koji je u Anadoliju stigao u posljednjoj četvrtini 17. stoljeća, dok se drugi razvio pod vodstvom Yekdest Ahmed-i Curyanija (u. 1119/1708) koji je u svojstvu svojih zastupnika (halifa) iz Mekke u Anadoliju poslao Muḥammad Amīn Toqādīja i Abu ‘Abdullah Muḥammad-i Samarqandīja.

brojna djela na arapskom, turskom i perzijskom jeziku, u bosanskohercegovačkim rukopisnim zbirkama njegova djela predstavljaju rijetkost. Kako se može primijetiti iz naprijed navedenog, ovaj kodeks sadrži tri njegove poslanice (*risāla*), nekoliko oporuka namijenjenih njegovim sljedbenicima (*wasiyyatnāma*) te jednu kasidu o nakšibendijskoj silsili.

R 4 – TABYĪN AL-MARĀM

تبيين المرام

Djelo *Tabyīn al-marām*¹⁰ ili *Šarḥ risāla-i Ḥamza efendi* je komentar Hamza-efendijine risale kojeg je na turskom jeziku napisao al-Šayḥ Muṣṭafā b. al-Sayyid ‘Abdullāh Ṭarīqatgī Amīr efendi (u. 1143/1730). Djelo je napisano 5. redžeba 1129/15. juni 1717.

Osnovno djelo *Risāla-i Ḥamza efendi* napisao je Hamza efendi Dārendelī oko 1089/1678. U djelu se sa šerijatskog gledišta raspravlja o trgovini, kamati i pitanjima u vezi s tim.

Naslov na prvom zaštitnom listu:

هذا كتاب شرح حمزه رساله

Početak (fol. 1b–2a):

بسم الله الرحمن الرحيم حمد و ثنا اولسون اول الله عظيم الشانه كه عالملى يوقدن وارايدوب هر نسنه ممكن اولانه كمالنه ايرشدردي ... صكره ابو الفتح سلطان محمد جامعدن درس عام طريقتجي امير ديمكله معروف بو فقير شيخ مصطفى ايدر حمزه افندي مرحومك بيع و شرا رساله سندن شرحى و ترجمه يه محتاج اولان ... تبين المرام اسمى ايله تسمى اولمق كورندى ...

Zahvaljujući njima ovaj je ogranak nastavio svoj razvoj ne samo na području Anadolije, već preko niza u silsili halifa, dospio i do naših prostora.

¹⁰ Kasim Dobrača, *Katalog arapskih, turskih i perzijskih rukopisa*, svezak II, 1601–1610; Osman Lavić, *Katalog arapskih, turskih, perzijskih i bosanskih rukopisa*, svezak X, 6016; Osman Lavić, *Katalog arapskih, turskih, perzijskih i bosanskih rukopisa*, svezak XIV, 7960; Osman Lavić, *Katalog arapskih, turskih, perzijskih i bosanskih rukopisa*, svezak XVII, 9692; Fehim Nametak, Salih Trako, *Katalog arapskih, perzijskih, turskih i bosanskih rukopisa iz zbirke Bošnjackog instituta*, svezak II, 1009; Haso Popara, *Katalog arapskih, turskih, perzijskih i bosanskih rukopisa Historijskog arhiva Sarajevo*, svezak II, 1325–1327; Osman Lavić, *Katalog arapskih, turskih, perzijskih i bosanskih rukopisa Nacionalne i univerzitetske biblioteke Bosne i Hercegovine*, 504–505; Mustafa Jahić, *Katalog arapskih, turskih i perzijskih rukopisa Kantonalnog arhiva Travnik*, 187;

Kraj (fol. 150b):

...تمام اولدي ربندن اوليله رجا ايده رم كه نيجه مؤمنلر انتفاع ايديوب دعاده اوله لر
اتمامى بيك يوز يكرمى طقوز سنه سنك آيلرنندن رجب شريف اينك بشنجى كوني
مبارك اثنين كوننده واقع اولمشدر شرحمزد دخی مؤمنلره مبارك اوله آمين تمت
تمام.

Prepisao Muḥammad bin Aḥmad u Gornjem Vakufu u srijedu, mjeseca džumādel evvela, 1160/maj–juni 1747. (fol. 149b):

قد وقع الفراغ من تحرير هذا الشرح الشريف في ماه جمادي الاولى في يوم
چهارشنبه تقاعدا في بيته عن يد اضعف العباد المحتاج الى رحمة رب الغفار
محمد بن أحمد بساكن وقف بالا غفر الله له و لوالديه و لمن نظر اليه و لجميع
المؤمنين و المؤمنات برحمتك يا ارحم الراحمين في سنه ستين و مائه و ألف.

Povez tvrdi, kartonski sa preklopcem, oštećen crvotočinom. Fol. 150 (21 x 15,5 cm), 19 redaka (14,5 x 8). Originalna folijacija. Papir požutio, debeo, kvalitetan, sa vodenim žigom. *Nash*, čitak. Tinta crna, pojedini dijelovi teksta nadvučeni crvenom. Riječ *مطلب* ispisana crvenom tintom. Tekst na prve dvije stranice uokviren debelom zlatnom linijom. Naslovna vinjeta zlatne boje bez teksta.

Na početku sadržaj djela.

R 3 – AL-FATAWĀ

الفتاوى

Zbirka fetvi (zakonskih rješenja) iz oblasti nasljednog prava i trgovine. Po- red fetvi, rukopis sadrži i kanun-namu sultana Ahmeda I (1590–1617). Na kraju kanun-name stoji bilješka da je prepisana 1018/1608–9. (fol. 7b–9a).

U rukopisu se nalazi i jedna hutba (prigodno predavanje) za Kurban- bajram koju je na arapskom jeziku napisao Hafizagić Mula Mustafa 22. zul hidždžeta 1149/23. april 1737. (fol. 32a–32b), te jedan berat koji se odnosi na tvrđavu Jajce, upućen Ramazan-agi (fol. 76b).

Rukopis ispisalo više prepisivača. Na zaštitnom listu tri pečata sa ime- nima vlasnika: Muṣṭafā Sayyid, Muṣṭafā b. Muḥammad, al-Ḥāğ Ṣālīḥ.

Povez kožni, u dosta oštećenom stanju. Fol. 91 (29 x 10 cm), neujed- načen broj redaka. Papir tamnobijeli, deblji. Pismo *nash*, nečitak. Tinta crna, u naslovima i riječima *مسئلة*, *الجواب*, *زيد* crvena.

R 7 – KITAB-I ŠAKK

کتاب صک

Knjiga formulara i sudskih isprava nepoznatog sastavljača na turskom jeziku. Sadrži obrasce uvakufljenja imovine, obraćanja višim zakonodavnim instancama, te obrasce za pisanje pisama u različite svrhe. Zanimljivo je da se neke od isprava odnose i na neka mjesta u Bosni i Hrvatskoj.

Na posljednjem listu (fol. 159a) nalaze se dva gazela pjesnika Țiflija i Fathīja. Ispod gazela zapisano ime Hāfīz al-Sayyid Muṣṭafā Qonyawī, 17. ševval 1215.

Prepisano 12. muharrema 1251/10. maja 1835.

Povez tvrdi, kartonski, oštećen crvotočinom. Fol. 159 (25 x 18,5 cm), neujednačen broj redaka. Papir tamnožut, deblji, mjestimično zamrljan tintom. *Divānī* i *nash*, nečitko. Tinta crna.

R 2 – MUFĪD

مفيد

Djelo *Šarḥ-i Pand-i ‘Attār* poznatije je pod naslovom *Mufīd*¹¹. Riječ je o komentaru na mistično-didaktičku poemu *Pand-nāma* koju je na perzijskom jeziku spjevao Muḥammad b. Ibrāhīm al-Nisābūrī, poznatiji kao Farīduddīn ‘Attār (513/1119–627/1230). Ovaj komentar na turskom jeziku napisao je ‘Abdurraḥmān ‘Abdī-paša (u. 1103/1691) odnosno ‘Abdī ‘Abdurraḥmān Zārī (službenik na carskom dvoru u Istanbulu, valija u Bosni, Basri, Egiptu, Rumeliji i Kreti).¹² Kako sam komentator navodi u uvodu, djelo je napisao na molbu dvorskog službenika Aḥmad-age.

¹¹ Zejnil Fajić, *Katalog arapskih, turskih i perzijskih rukopisa*, svezak III, 2509–2514; Haso Popara, *Katalog arapskih, turskih, perzijskih i bosanskih rukopisa*, svezak XIII, 7679–7681; Haso Popara, *Katalog arapskih, turskih, perzijskih i bosanskih rukopisa*, svezak XVI, 8919/3; Osman Lavić, *Katalog arapskih, turskih, perzijskih i bosanskih rukopisa*, svezak XVII, 9781; Salih Trako, Lejla Gazić, *Katalog rukopisa Orijentalnog instituta – lijepa književnost*, 263–274; Mustafa Jahić, *Katalog arapskih, turskih, perzijskih i bosanskih rukopisa Historijskog arhiva Sarajevo*, svezak I, 431–433; Fehim Nametak, Salih Trako, *Katalog arapskih, perzijskih, turskih i bosanskih rukopisa iz zbirke Bošnjačkog instituta*, svezak I, 516; Fehim Nametak, Salih Trako, *Katalog arapskih, perzijskih, turskih i bosanskih rukopisa iz zbirke Bošnjačkog instituta*, svezak II, 1014; Osman Lavić, *Katalog arapskih, turskih, perzijskih i bosanskih rukopisa Nacionalne i univerzitetske biblioteke Bosne i Hercegovine*, 825.

¹² Mehmed Süreyya, *Sicill-i Osmani*, Matba’-a-i Amire, 1311, 316.; Abdülkadir Özcan, ”Abdurrahman Abdi Paşa”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, cilt 1, Istanbul, 1998., 156.

Bez naslova.

Početak (fol. 1b):

بسم الله الرحمن الرحيم اثنىء تعظيم آرا و ادعيء ترجى نما اول حداى بي همتا
و خالق كل اشيايه لايق سزادر كيم ...

Kraj (fol. 147b):

... بيت حق تعالى حضرتلرينك رحمتنى شول كمسه نك روحنه اولسون كه بو
نصيحتلرى چوق اوقيه تم تمام.

Prema bilješci koja stoji na kraju rukopisa djelo je prepisano 1071/1660. godine (fol. 147b).

Povez tvrdi, kožni, dosta oštećen u gornjem lijevom uglu prednje korice. Fol. 147 (20,5 x 14), 17 redaka (16,5 x 8). Papir požutio, deblji, sa vodenim žigom. *Nash*, čitak. Tinta crna, u naslovima crvena, kao i u riječi *محصول*. Ima kustode.

R 8 – GULISTĀN

گلستان

Prozno djelo protkano stihovima moralno-didaktičkog sadržaja, koje je na perzijskom jeziku napisao Šayḥ Muṣliḥuddīn Sa‘dī b. ‘Abdullāh Širāzī (589/1194–691/1292).¹³

Bez naslova.

¹³ Gustav Flügel, *Die arabischen, persischen und türkischen Handschriften der Kaiserlich-königlichen Hofbibliothek zu Wien*, Band I, 527; Zejnil Fajić, *Katalog arapskih, turskih i perzijskih rukopisa*, svezak III, 2613/2; Fehim Nametak, *Katalog arapskih, turskih, perzijskih i bosanskih rukopisa*, svezak IV, 3118–3150, 3189; Haso Popara, *Katalog arapskih, turskih, perzijskih i bosanskih rukopisa*, svezak XVI, 9329–9345; Mustafa Jahić, *Katalog arapskih, turskih, perzijskih i bosanskih rukopisa Historijskog arhiva Sarajeva*, svezak I, 435; Mustafa Jahić, *Katalog arapskih, turskih, perzijskih i bosanskih rukopisa Kantonalnog arhiva Travnik*, 224; Salih Trako, Lejla Gazić, *Katalog rukopisa Orijentalnog instituta – lijepa književnost*, 402–442; Osman Lavić, *Katalog arapskih, turskih, perzijskih i bosanskih rukopisa Nacionalne i univerzitetske biblioteke Bosne i Hercegovine*, 1204; Fehim Nametak, Salih Trako, *Katalog arapskih, perzijskih, turskih i bosanskih rukopisa iz zbirke Bošnjačkog instituta*, svezak I, 407–409; Fehim Nametak, Salih Trako, *Katalog arapskih, perzijskih, turskih i bosanskih rukopisa iz zbirke Bošnjačkog instituta*, svezak II, 953–954; Salih Trako, *Katalog perzijskih rukopisa Orijentalnog instituta*, 360–400.

Početak (fol. 1b):

مَنْتَ خدائِرا عَزَّو جَلَّ كِه طاعتش موجب قُربتست و بشكر اندرش...

Kraj (fol. 142b):

... و داوری تلخ نصیحت بشهد طرافت بر آمیختها طبع ماول.

Djelo prepisao ḥāfīz Ibrāhīm b. Muṣṭafa Imamović 1261/1845–46. godine:

كتب الفقير الحقير حافظ إبراهيم ابن مصطفى إمامويك غفر الله ذنوبهما و
يستر (!) عيوبهما سنة احدى و ستين و مائتين و الف.

Povez tvrdi, kožni, sa preklopcem, u očuvanom stanju. Fol. 142 (18 x 12 cm), 15 redaka (12,5 x 7 cm). Papir bjelkast, kvalitetan. *Nasta'liq*, vrlo čitak. Tinta crna, u naslovima crvena. Tekst uokviren crvenim linijama. Ima kustode.

ZAKLJUČAK

Rukopisna zbirka franjevačkog samostana Petrićevac kao i većina drugih baštinskih zbirki pohranjenih u različitim ustanovama i institucijama koje egzistiraju u okvirima vjerskih zajednica u Bosni i Hercegovini, zbog njihovog specifičnog statusa, u manjoj su mjeri dostupne naučnoj i široj javnosti. Stoga, svako identificiranje i evidentiranje rukopisnih zbirki i arhivske građe koje se nalaze u samostanima, medresama, tekijama i drugim vjerskim ustanovama, između ostalog predstavlja i doprinos potpunijoj inventarizaciji sveukupne bosanskohercegovačke pisane baštine. Naučna obrada i valorizacija te građe, pak, omogućava konačno ustanovljavanje njezine vrijednosti i ugradnju u koncept izvornosti, tradicije, jedinstvenosti i autentičnosti bosanskohercegovačke kulturne baštine koja je temelj identiteta svih zajednica koje je kontinuirano baštine. U tom kontekstu, predstavljanje svake rukopisne zbirke, u ovom slučaju zbirke orijentalnih rukopisa franjevačkog samostana Petrićevac, obogaćuje dosadašnja saznanja o rukopisima na orijentalnim jezicima te naučnoj i široj javnosti daje na uvid različite informacijske potencijale u vezi sa samim rukopisima. Tako, nakon kataloške obrade rukopisne zbirke samostana Petrićevac, saznajemo da unatoč tome što se radi o voluminozno maloj zbirci rukopisa, ona, između ostalog, baštini izuzetno vrijedan i star rukopisni primjerak Kur'ana iz 15. stoljeća,

kao i nekoliko djela poznatog osmanskog autora Toqādī Muḥammad Amīna (1664–1745) koja se rijetko mogu naći i u nekim od poznatijih i većih rukopisnih zbirki u Bosni i Hercegovini. Sve ovo govori u prilog važnosti valjanog evidentiranja svake rukopisne zbirke, te imperativu formiranja baze podataka koja bi bila tačan i pouzdan izvor podataka o svim baštinskim zbirkama u našoj zemlji.

LITERATURA

- Ahlwardt, Wilhelm, *Verzeichniss der arabischen Handschriften der Königlichen Bibliothek zu Berlin*, Band I–X, Berlin 1887–1899.
- Brockelmann, Carl, *Geschichte der arabischen Litteratur*, Band I–II, Supplementband I–III, Leiden 1937–1949.
- Dobrača, Kasim, *Katalog arapskih, turskih i perzijskih rukopisa*, svezak I, Gazi Husrev-begova biblioteka u Sarajevu, Sarajevo, 1963.
- Dobrača, Kasim, *Katalog arapskih, turskih i perzijskih rukopisa*, svezak II, Gazi Husrev-begova biblioteka u Sarajevu, Sarajevo, 1979.
- Fajić, Zejnil, *Katalog arapskih, turskih i perzijskih rukopisa*, svezak III, Gazi Husrev-begova biblioteka u Sarajevu, Sarajevo, 1991.
- Fajić, Zejnil, *Katalog arapskih, turskih, perzijskih i bosanskih rukopisa*, svezak V, Al-Furqan i Gazi Husrev-begova biblioteka u Sarajevu, London, Sarajevo, 1999.
- Fajić, Zejnil, *Katalog arapskih, turskih, perzijskih i bosanskih rukopisa*, svezak XI, Al-Furqan i Gazi Husrev-begova biblioteka u Sarajevu, London, Sarajevo, 2003.
- Flügel, Gustav, *Die arabischen, persischen und türkischen Handschriften der Kaiserlich-königlichen Hofbibliothek zu Wien*, Band I–III, Wien, 1865–1867.
- Gazić, Lejla, *Katalog arapskih, turskih, perzijskih i bosanskih rukopisa*, Al-Furqan i Orientalni institut u Sarajevu, London, Sarajevo, 2009.
- Ḥāgī Ḥalīfa, Muṣṭafā b. ‘Abdullāh, Kātib Čalabī, *Kašf az-zunūn ‘an asmā’ al-kutub wa al-funūn*, al-muğallad I-II, Istanbul 1360-62/1941–43.
- Jahić, Mustafa, *Katalog arapskih, turskih, perzijskih i bosanskih rukopisa*, svezak VI, Al-Furqan i Gazi Husrev-begova biblioteka u Sarajevu, London, Sarajevo, 1999.
- Jahić, Mustafa, *Katalog arapskih, turskih, perzijskih i bosanskih rukopisa*, svezak VIII, Al-Furqan i Gazi Husrev-begova biblioteka u Sarajevu, London, Sarajevo, 2000.

- Jahić, Mustafa, *Katalog arapskih, turskih, perzijskih i bosanskih rukopisa*, svezak XII, Al-Furqan i Gazi Husrev-begova biblioteka u Sarajevu, London, Sarajevo, 2003.
- Jahić, Mustafa, *Katalog arapskih, turskih, perzijskih i bosanskih rukopisa*, svezak I, Al-Furqan i Historijski arhiv Sarajevo, London, Sarajevo, 2010.
- Jahić, Mustafa, *Katalog arapskih, turskih, perzijskih i bosanskih rukopisa*, Al-Furqan i Kantonalni arhiv Travnik, London, Travnik, 2015.
- Kaḥḥāla, ‘Umar Riḍā, *Mu ‘ġam al-mu ‘allifīn – Tarāġim muṣannifī al-kutub al-‘arabiyya, ġuz’ I–IV*, Bayrūt 1414/1993.
- Lavić, Osman, *Katalog arapskih, turskih, perzijskih i bosanskih rukopisa*, svezak X, Al-Furqan i Gazi Husrev-begova biblioteka u Sarajevu, London, Sarajevo, 2002.
- Lavić, Osman, *Katalog arapskih, turskih, perzijskih i bosanskih rukopisa*, svezak XIV, Al-Furqan i Gazi Husrev-begova biblioteka u Sarajevu, London, Sarajevo, 2005.
- Lavić, Osman, *Katalog arapskih, turskih, perzijskih i bosanskih rukopisa*, svezak XV, Al-Furqan i Gazi Husrev-begova biblioteka u Sarajevu, London, Sarajevo, 2006.
- Lavić, Osman, *Katalog arapskih, turskih, perzijskih i bosanskih rukopisa*, Al-Furqan i Nacionalna i univerzitetska biblioteka u Sarajevu, London, Sarajevo, 2011.
- Nametak, Fehim, *Katalog arapskih, turskih, perzijskih i bosanskih rukopisa*, svezak IV, Al-Furqan i Gazi Husrev-begova biblioteka u Sarajevu, London, Sarajevo, 1998.
- Nametak, Fehim, Trako, Salih, *Katalog arapskih, perzijskih, turskih i bosanskih rukopisa iz zbirke Bošnjačkog instituta*, svezak I, Bošnjački institut, Zürich, 1997.
- Nametak, Fehim, Trako, Salih, *Katalog arapskih, perzijskih, turskih i bosanskih rukopisa iz zbirke Bošnjačkog instituta*, svezak II, Bošnjački institut, Zürich, 2003.
- Özcan, Abdülkadir, "Abdurrahman Abdi Paşa", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, cilt 1, Istanbul, 1998., str. 156.
- Popara, Haso, Fajić, Zejnil, *Katalog arapskih, turskih, perzijskih i bosanskih rukopisa*, svezak VII, Al-Furqan i Gazi Husrev-begova biblioteka u Sarajevu, London, Sarajevo, 2000.
- Popara, Haso, *Katalog arapskih, turskih, perzijskih i bosanskih rukopisa*, svezak IX, Al-Furqan i Gazi Husrev-begova biblioteka u Sarajevu, London, Sarajevo, 2001.

- Popara, Haso, *Katalog arapskih, turskih, perzijskih i bosanskih rukopisa*, svezak XIII, Al-Furqan i Gazi Husrev-begova biblioteka u Sarajevu, London, Sarajevo, 2004.
- Popara, Haso, *Katalog arapskih, turskih, perzijskih i bosanskih rukopisa*, svezak XVI, Al-Furqan i Gazi Husrev-begova biblioteka u Sarajevu, London, Sarajevo, 2008.
- Popara, Haso, *Katalog arapskih, turskih, perzijskih i bosanskih rukopisa*, svezak II, Al-Furqan i Historijski arhiv Sarajevo, London, Sarajevo, 2011.
- Süreyya, Mehmed, *Sicill-i Osmani*, I-IV, Matba'a-i Amire, 1311.
- Şeşen, Ramazan, İzgi, Cevat, Akpınar, Cemil, *Fihris maḥtūṭāt maktaba Köprülü – Köprülü Kütüphanesi Yazmalar Kataloğu*, Cilt I–III, Istanbul, 1986.
- Şimşek, Halil İbrahim, *Mehmed Emîn-i Tokâdî: Hayatı ve Risaleleri*, İnsan Yayınları, İstanbul, 2005.
- Şimşek, Halil İbrahim, "Mehmed Emin Tokadî'nin *Tuhfetü't-Tullâb Li Hidâyeti'l-Ahbâb* Risalesinin Karşılaştırmalı Neşri", *TASAVVUF: İlmî ve Akademik Araştırma Dergisi*, yıl: 8 [2007], sayı: 18, ss. 263–275.
- Trako, Salih, *Katalog perzijskih rukopisa Orijeentalnog instituta u Sarajevu*, Orijeentalni institut u Sarajevu, Sarajevo, 1986.
- Trako, Salih, Gazić, Lejla, *Katalog rukopisa Orijeentalnog instituta – lijepa književnost*, Orijeentalni institut u Sarajevu, Sarajevo, 1997.

ORIENTAL MANUSCRIPTS IN THE PETRIĆEVAC FRANCISCAN MONASTERY

Abstract

This paper will present the previously unknown collection of manuscripts in Arabic, Turkish and Persian, held at the Petrićevac Franciscan monastery in Banja Luka. It is a collection of ten manuscripts, of which two are copies of the Qur'an, and the rest are various writings, such as Qur'anic and *hadith* studies, laws, commentaries and literature.

Although the collection itself is small, the manuscripts it contains are of superb value for the study of cultural heritage of Bosnia and Herzegovina.

Key words: codex study, manuscripts, catalogues, Petrićevac Franciscan monastery, cultural heritage of Bosnia and Herzegovina.

PRILOZI

R 1 – *al-Muṣḥaf al-Šarīf* المصحف الشريف

R 2 – *Mufīd* مفيد

R 3 – al-Fatawā الفتاوى

R 4 – Tabyīn al-marām تبیین المرام

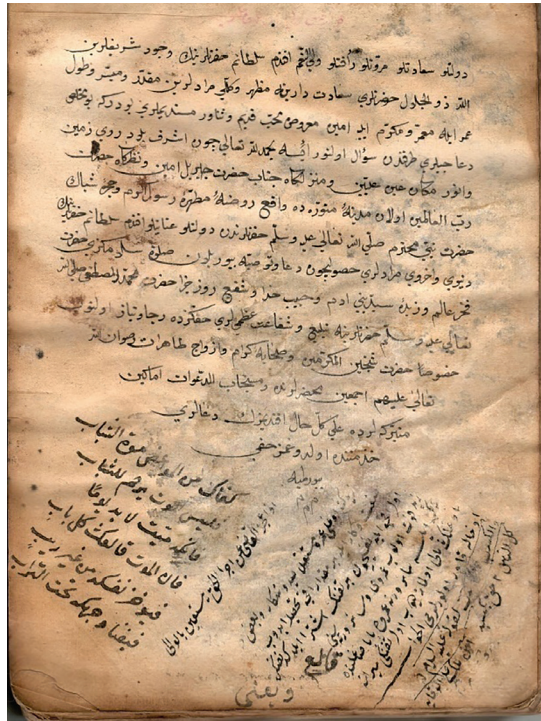

R 5 – *al-Ṭarīqa al-Muḥammadiyya* الطريقة المحمّدية

R 6 – *al-Mağālis al-saniyya fī al-arbaʿin al-Nawawiyya* المجالس السنّية في الأربعين النّووية

R 7 – Kitab-i şakk کتاب صک

R 8 – Gulistan گلستان

R 9 – *al-Mušḥaf al-Šarīf* المصحف الشريفR 10 – *Mağmū'a* مجموعة